

DOCUMENT

Date : 19 octobre 2009

Sources : El Periodic d'Andorra – Article d'Andrès Luengo

Titre : La pionera de la radiodifusion andorrana – La Primera « mademoiselle Aqui »

Descriptif : Article sur Maria Escrihuela.

<http://www.aquiradioandorra.com>

Reproduction interdite sans autorisation.

LA PIONERA DE LA RADIODIFUSIÓ ANDORRANA

La primera 'mademoiselle Aquí'

EL PERIÒDIC parla amb Maria Escrihuela, la locutora que l'abril del 1940 va reinaugurar les emissions de Radio Andorra — Va ser la primera a pronunciar la cèlebre sintonia que després popularitzaria Victoria Zorzano

ANDRÉS LUENGO*
BADALONA

3 d'abril del 1940. A l'edifici de Radio Andorra, a Encamp, hi ha un moviment inusual. Entre les autoritats presents hi figuren el conseller Picart i també Jacques Trémoulet, el rei de la radiodifusió francesa i gran patró de l'emissora. És un dia gran, memorable: Radio Andorra és a punt de tornar a la vida després que les emissions experimentals, inaugurades el 7 d'agost del 1939, es tallessin inopinadament a final d'aquell mateix mes, quan l'esclat de la Segona Guerra Mundial era ja imminent. Però avançats uns mesos i tornem al 3 d'abril del 1940. De sobte es fa el silenci, sona un cop de gong i una veu femenina pronuncia una sintonia que es convertirà en història.

LA PRIMERA VEGADA

Sona un gong i una veu femenina pronuncia per primera vegada la sintonia: 'Aquí Radio Andorra'

CANVI A L'ESCALAFÓ

S'ha atribuït sempre a Victoria Zorzano, però la primera veu de Radio Andorra va ser Maria Escrihuela

EL FITXATGE

«El senyor Puiggròs venia sovint a Radio Badalona. Un dia va i em diu: '¿Per què no ve vostè a Andorra?'»

ca: Aquí Radio Andorra, emissora del Principado de Andorra. No és només una sintonia. És també una llegenda destinada a clavar-se en la memòria col·lectiva de milions de radioïnters de tot el món i que perdurarà fins a l'emudiment definitiu de l'estació, ordenat pel Consell General i executat gairebé *manu militari* el 9 d'abril del 1981. Tradicionalment s'havia atribuït a Victoria Zorzano, la celeberrima *speaker* dels anys 40, l'honor d'aquell primer *Aquí, Radio Andorra*. Però no va ser la veu de Zorzano, sinó la de la locutora catalana Maria Escrihuela (Badalona, 1916), la que va llançar per primera vegada a l'èter la històrica sintonia. Ho recorda com si fos ahir: «Van venir tots els consellers i es va fer una

►► Abril del 1940 ► Maria Escrihuela posa a l'exterior de l'edifici de Radio Andorra, a Encamp.

gran festa. A mi m'acabaven de portar el dia abans de Badalona. Em van plantar davant del micròfon —crec que l'estudi, una taula molt senzilla, era la torre de l'edifici— i em van fer dir la sintonia. Ja la devien tenir preparada, és clar. Al meu costat hi tenia *monsieur Edmond Abouly*, que venia de Radio Toulouse i que d'havia d'encarregar de les emissions en francès: *Aquí Radio Andorra, emissora del Principado de Andorra. I ja hi vam ser*. Escrihuela va anar a espertegar a Andorra en el moment just de reinaugurar-se l'emissora d'una forma més aviat rocambolesca: l'abril del 1939, i sense cap experiència prèvia, s'havia incorporat a l'equip que va relançar Radio Badalona, just després de la Guerra Civil espanyola. Aquell mateix agost, i a través del seu home de confiança, Estanislau Puiggròs, Trémoulet va convertir-se en copropietari de l'estació badalonina. «El senyor Puiggròs venia sovint i un dia va dir que necessitaven una locutora per a Andorra. Em va mirar i va etzibar: '¿Per què no ve vostè, senyora Maria?' Val a dir que

aleshores jo estava promesa i que, com qui diu, no havia sortit mai de casa. Davant les reticències de la mare, el meu futur marit va dir que no se'm menjarien pas, a Andorra, i em vaig llançar a l'aventura. Tot va anar molt ràpid: potser va ser l'endemà mateix que el senyor Puiggròs em va venir a buscar amb el seu auto i em va portar cap a Andorra. Em van instal·lar a l'hotel Modern, d'Escaldes. I de seguida em vaig veure a Encamp, davant del micròfon i aquella gentada...».

Un mes, prorrogable

Segons l'acord amb Puiggròs, l'aventura andorrana d'Escrihuela s'havia d'allargar un mes. Expirat aquest primer termini, se li va proposar d'anar renovant cada tres mesos. Ella no s'hi va avenir —«Estava promesa, i l'únic que pensava era a tornar a casa», diu— i va ser aleshores quan li van posar una noia perquè la formés i la pogués acabar substituïnt. Era Victoria Zorzano, que tampoc no tenia —recorda Escrihuela— cap experiència davant d'un micròfon. El relleu es va produir a mitjan 1940, en una data que la locutora no encerta a precisar. Zorzano va heretar aleshores no només el micròfon, sinó també la cantarella de l'*Aquí Radio Andorra*, «que calia dir mig rient, perquè si no, no funcionava»: «Ens vam acabar fent amigues, però ella no ho acabava de veure-ho clar, que jo marxava, i devia tenir un corcò que m'ho acabés repensant perquè de tant en tant em deia: '¿Segur, que te'n vas?». No anava tan desencaminada, Zorzano: «Em van dir que si m'ho

repensava, que sempre tindria un lloc a Radio Andorra. Així que un dia vam pujar amb el meu promès i vam anar a veure al doctor Picart. Li vam proposar que si li feien un lloc com a cap de programes, podríem venir tots dos i quedar-nos a Andorra. Però no hi va haver manera: «¿No veu que al cap de dos dies n'estarien tips, d'Andorra? ¿I que el seu marit té una carrera musical per davant? S'ha de dir que en aquell moment, érem al 1940, a tot Andorra la Vella potser hi havia dues botigues...».

L'aparició, després de decennis de silenci, de Maria Escrihuela, aporta llum sobre alguns dels misteris de la primeríssima etapa de Radio Andorra: ¿quina n'era la programació? ¿En quines llengües s'hi parlava? Segons la locutora, durant els primers me-

DO DE LLENGÜES

Algunes emissions eren en català; a sintonia feia: 'Aquí Radio Andorra, emissora de les valls d'Andorra'

SENSE PRÒRROGA

L'aventura andorrana era per un mes; li van proposar de renovar però va dir que no: tenia el promès a Badalona

CONTINGUTS PIONERS

Els primers mesos Radio Andorra emetia només publicitat i discos dedicats, així com bans oficials

sos d'emissions Radio Andorra es va limitar a emetre publicitat —l'Anís l'Andorrana era una de les marques que a l'època feien furor— i als tradicionals discos dedicats: «*A nuestro querido padre, en el día de su santo...*», recita Escrihuela. Fórmula importada de Radio Badalona, on Puiggròs en va comprovar l'èxit popular. També s'hi radiaven bans institucionals. I la sorpresa salta quan la locutora creu recordar que les emissions es feien regularment en català. De fet, fins i tot recita de forma espontània la versió catalana de la cèlebre sintonia: «*Aquí Ràdio Andorra, emissora de les Valls d'Andorra*». El que no hi havia eren notícies —tot un signe d'identitat de l'estació que va perdurar tota la seva història— ni programes diferenciats

com ho van ser als anys següents el popularíssim *Concierto de los Radiooyentes* o el *Programmes à la carte*. En aquests primers mesos de vida, tampoc no s'havia practicat encara l'estricta segmentació lingüística posterior, que destinaria la franja horària diürna a l'audiència francesa i la nocturna, a l'espanyola.

Escrihuella i Abouly compartien estudi i s'alternaven al micròfon. Només a l'hora de dinar s'hi quedava un tot sol. Entre les anècdotes d'aquesta autèntica edat dels pioners, recorda l'esbrancada que li va etzibar el locutor francès, més veterà, quan un dia se li van creuar els cables i, en lloc de l'*Aquí Radio Andorra* de rigor, va deixar anar un *Aquí Radio Badalona, emisora de la costa...* «El millor va ser que, l'endemà, al mateix Abouly se li va escapar un 'Ici, Radio Toulouse...'. La memòria d'Escrihuella conserva detalls dispersos però sucosos que no encerta a interpretar. Per exemple, els dos bàndols en què estaven dividits els capítols de Radio Andorra: «Venia un i

▶▶ Radio Andorra > L'edifici, al 1939; els estudis es trobaven a la torre, creu recordar Escrihuella.

▶▶ La celebritat > Zorzano.

La veu que va convertir Radio Andorra en una estació universal

▶▶ El mèrit i la glòria del pioner ha de ser en justícia per a Maria Escrihuella, la primera locutora de Radio Andorra, segons certifica la nota manuscrita del conseller Picart. El cert, però, és que qui va catapultar la celebritat de l'estació fins a quotes inimaginables probablement a l'abril del 1940 va ser Victoria Zorzano, l'aprenenta que li van posar a Escrihuella i que va acabar convertint-se en la *mademoiselle Aquí* per excel·lència. Zorzano va ser la veu de Radio Andorra durant la 2a Guerra Mundial, quan l'estació va ser ambicionada pels nazis –corre la llegenda que l'emissora d'Encamp va ser un regal de Goebbels a Trémoulet– i utilitzada pels aliats, que ordenaven determinades cançons per fer saber que un comboi de refugiats dels que creuava a peu els Pirineus havia arribat al seu destí. Un moment fascinant que ha estat novel·lat per Sylvain Athiel a *Conquérants des Ondes*. Zorzano va deixar Radio Andorra el 1946. Curiosament, la van succeir les germanes Amigó, badalonines com Escrihuella.

DESPRÉS D'ANDORRA

El 1940 va tornar a Radio Badalona, i a mitjan decenni va penjar els micròfons; no va tornar a fer ràdio

JUSTÍCIA

N'hi va haver d'altres i de molt més populars, però ella va ser la primera 'mademoiselle Aquí'. A cadascú, el seu

COMIAT EN VERS

'La vida de tu m'allunya, però et sentiré al meu costat. / I quan seré a Catalunya/ recordaré les besades que t'he dat'

▶▶ Locutora pionera > Escrihuella va ser la primera veu a parlar pels micròfons de Radio Andorra.

ens deia que diguéssim tal i tal cosa; després en venia un altre, i el contrari. I *monsieur Abouly* decidia: 'Ho farem com vulguem nosaltres'. Evoca també el clima de certa crispació que es vivia a l'Andorra de l'època: «En més d'una ocasió van apedregar la camioneta de Radio Andorra que em venia a buscar a l'hotel per portar-me a Encamp. Eren els obrers que treballaven a la carretera. No sé per què ho feien, allò, però es va acabar quan el senyor Puiggròs va venir a buscar-me el personalment».

'La vida de tu m'allunya...'

Radio Andorra era encara una aventura precària en un món que s'enfonsava en la guerra mundial. Però començava a convertir-se en el fenomen de masses que era ja a mitjan anys 40. Així s'explica que, a les poques setmanes de recomençar les emissions, el doctor Picart –que als records d'Escrihuella és un dels personatges que tallava el bacallà a Radio Andorra– li va demanar de fir-

mar les primeres targetes postals per als admiradors: «Se'l veia molt incòmode, el dia que m'ho va proposar. Jo li deia que no hi havia cap problema, per part meua. I va resultar que em van plantificar unes fo-

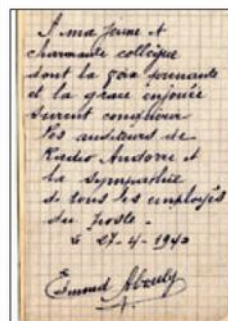
tografies que li havien fet a una maquina professional, una noia rossa, maquissima, que semblava la Grace Kelly. ¡Es veu que jo no els semblava prou maca! Però vaig firmar». La carrera posterior d'Escrihuella

va ser breu. A mitjan anys 40 va seguir el seu marit –el compositor i director català Joan Pich i Santasusana a les Illes Canàries, per fer-s'hi càrrec de la Filharmònica de Las Palmas, i va abandonar Radio Badalona, on

s'havia reincorporat després de la incursió andorrana. Ja no tornaria a posarse al davant d'un micròfon. A l'hora dels adéus, i a banda dels sentits missatges que li van dedicar els seus col·legues de Radio Andorra, Escrihuella va escriure uns versos al llibre d'or de l'emissora. Llibre avui en parador desconegut com tants altres elements del patrimoni radiofònic, començant pel gong. Però aquesta és una altra història amb què el Govern actual s'haurà d'enfrontar un dia. Anem amb els versets, que fan així: *La vida de tu m'allunya/ però et sentiré al meu costat. / I quan seré a Catalunya/ recordaré les besades que t'he dat*. Una declaració d'amor que ha trigat quasi set decenni a veure's corresposta i que hauria de servir per restituir el Hoc d'honor que li correspon a Maria Escrihuella en la petita història de la radiodifusió andorrana i mundial. N'hi va haver d'altres i de molt més populars, sens dubte. Però ella va ser la primera *mademoiselle Aquí*. A cadascú, el que és seu. ■

*tuengo@andorra.elperiodico.com

La «veu d'or» de la «gentil senyoreta» Maria Escrihuella

▶▶ Agraïments > Notes manuscrites d'E. Abouly i A. Picart.

▶▶ Escrihuella ha conservat durant quasi set decenni el quadern en què els seus companys de Radio Andorra li van escriure unes notes a l'hora dels adéus. Hi ha el seu col·lega de micròfon, *monsieur Edmond Abouly*, que s'hi refereix com «*ma jeune et charmante collègue*»; hi ha també el testimoni del gran cap, Jacques Trémoulet, que diu que la veu de la locutora catalana és «*aussi belle et aussi gaie que le ciel d'Espagne*». I el del conseller Antoni Picart, que s'hi refereix com a «gentil senyoreta» i en glossa «la veu d'or» amb motiu de «la inauguració de l'emissora nacional andorrana».